

Kirjaamo@intermin.fi; linda.viitala@intermin.fi

Sisäministeriö
Kirjaamo
PL 26

00023 Valtioneuvosto

Viite: Sisäministeriön lausuntopyyntö 1.9.2016 SM 1620744, SMDno-2015–2070

**Lausunto lakiluonnoksesta pelastustoimen järjestämisestä/hanketunnus
SM061:00/2015**

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastustoimen järjestämisestä sisältää pelastustoimen järjestämisen, kehittämisen, ohjauksen ja valvonnan määrittelyn vuoden 2019 alusta lukien. Uudistuksen tavoitteena on erityisesti voimavarojen käytön tehostaminen, palvelujen saatavuuden ja laadun parantaminen. Lisäksi tavoitteena on uudistaa ja yhdenmukaistaa toimintaa ja sen kehittämistä.

Nykyisen pelastuslain mukaan pelastustoimi on kuntien lakisääteistä yhteistoimintaa, jota hoitaa 22 alueellista pelastuslaitosta. Etelä-Karjalassa tehtävästä vastaa yhteistoimintasopimuksen perusteella Lappeenrannan kaupunki. Lappeenrannan kaupunginhallituksen laisuuksessa toimii maakunnallinen pelastuslautakunta. Etelä-Karjalan pelastuslaitos on sijoitettu kaupunkikonsernin organisaatioon itsenäiseksi taaseyksiköksi.

Esityksessä järjestäminen muuttuisi siten, että järjestämisvastuu olisi viiden maakunnan vastuulla, joten Etelä-Karjalan pelastustoimen järjestämisvastuu olisi jatkossa Uudenmaan maakunnalla. Palvelut tuotettaisiin Uudenmaan maakunnan alaisessa palvelulaitoksessa.

Aluejaon perusteena lakiesityksessä on yhdenmukainen aluejako sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen kanssa, mikä mahdollistaa pelastustoimen tuottaa ensihoitopalveluita maakunnan sisäisenä toimintana (in house). Tällöin pelastustoimen sekä ensihoidon tehtävät ovat yhdenmukaisessa aluejaossa, mikä esityksen mukaan varmistaa ensihoidon, ensivasteen ja muun välittömän yhteistyön.

Järjestämislain pohjalta on tarkoitus uudistaa myös pelastuslakia, jonka tulisi olla voimassa 1.1.2019 lähtien.

Etelä-Karjalan maakunta ilmoittaa lausuntonaan seuraavaa:

Etelä-Karjalan maakuntaliitto pitää tärkeänä sitä, että pelastustoimen järjestämisvastuun tulee olla yhdenmukainen kaikkien maakuntien osalta, vaikka palvelujen tuotantoa voidaankin keskittää tiettyihin maakuntiin.

Maakunnallisesti järjestetään 1.1.2019 alkaen myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut lukuun ottamatta erityisvastuualueille määriteltyjä palveluja. Maakunnan palvelujen näkökulmasta on varmistettava, että pelastuslaitokset ja terveydenhuollon viranomaiset voivat edelleen tuottaa palveluja maakunnan tarpeita vastaavalla tavalla lähellä asukkaita. Tämä toteutuisi parhaiten yhtenäisessä maakuntahallinnon alaisessa rakenteessa, jossa maakunnan pelastustoimi ja ensihoito olisivat samalla alueella järjestetyt, jotta ensivaste- ja ensihoitotoiminta sekä muu pelastustoimi voivat hyödyntää tarpeen mukaan samoja resursseja sekä sopia yhteistyöstä.

Järjestämislain tavoitteet ovat hyväksyttäviä, mutta toteutuskeinona tavoitteiden saavuttamiselle tulisi olla vaihtoehtona yhtenäisten tukipalvelurakenteiden luominen sekä lakisääteinen yhteistoiminta edellä esitetyissä kansallisissa toiminnoissa. Viiden järjestämisvastuullisen maakunnan mallin katsotaan esityksessä vastaavan tiettyihin nykyjärjestelmän ongelmiin kuten esimerkiksi tietojärjestelmien yhtenäistämiseen, henkilöstöressurssien käyttöön yli pelastuslaitosrajojen, kansainvälisen pelastuspalvelun toteuttamiseen sekä kansalliseen yhdenmukaistamiseen toimintatavoissa. Nämä muutokset ovat yksinkertaisempia toteuttaa ilman suurta hallinnon uudistusta sisältölähtöisesti.

Yhteistyöaluetta tarvittaneen jatkossa järjestämään ylimaakunnallisia pelastustoimen tehtäviä, joista voitaisiin säätää tarpeen mukaan lainsäädännöllä. Tällä järjestelyllä turvataan sekä maakuntatason lähipalvelu että valtakunnallinen tehokkuus, laatu ja kehittäminen, koska harvoin käytetyt tai erityisosaamista tai -resurssia vaativat palvelut voidaan hoitaa ylimaakunnallisen yhteistyön kautta siten, että erikseen määrätyt maakunnat tuottavat palvelua useammille maakunnille. Vastaava käytäntö on jo mukana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa sekä sopimus pohjaisesti myös muita maakunnan palveluja koskien maakuntalakiesityksessä.

Esitetty viiden maakunnan vastuumalli jättäisi muut maakunnat sivuun päätöksenteosta ja palvelujen ohjauksesta. Palvelutasopäätöksen tekemisestä vastaisi vastuumaakunnan valtuusto ja muita maakuntia kuultaisiin asiassa. Rahoituksesta sopiminen tapahtuu yhteistyöalueella, mikä tuottaa myös riskin rahoituksen ohjaukseen muiden kuin vastuumaakunnan näkökulmasta. Vastuumaakunta ja sisäministeriö val-

mistelevat yhdessä valtakunnalliset tavoitteet järjestämisestä vastaavien maakuntien kanssa. Lisäksi sisäministeriön ohjaus on vahva yhteistoiminta-alueen sopimusmenettelyssä, mikä heikentää maakuntien itsehallintoa ja maakuntien välisen sopimisprosessin merkitystä.

Maakuntien rahoitus on esitetty sisältyvän maakuntalaissa yleiskatteelliseen rahoitusosuuteen, jossa hinta määräytyy maakunnan asukasluvun perusteella. Rahoituksessa tulee huomioida maakunnan riskit, joista kaikki eivät ole suoraan verrannollisia väestömäärään. Alueen toimintaympäristöstä johtuvat erityispiirteet tulee huomioida myös rahoituksessa. Asukaspohjainen rahoitus ilman riskien huomiointia vaarantaa asukkaiden yhdenvertaisuuden, koska pelastustoimen palveluja joudutaan riskien vuoksi rahoittamaan muiden palvelujen kustannuksella tai palvelutasoa laskemaan merkittävästi.

Pelastustoimen hajautettu asemaverkosto ja palvelujen kattavuus harvaan asutussa ja laajassa Etelä-Karjalan maakunnassa tulee varmistaa ja palvelut suunnitella yhdessä maakunnan muiden toimijoiden kanssa. Väestörakenteen muutosten sekä raja-alueen ja läpikulkevan liikenteen vuoksi maakunnassa on erityishaasteita, joihin tulee voida vastata paikallisin ratkaisuin viranomaisyhteistyössä. Maakuntauudistus yhdistää useiden viranomaisten toimintaa ja pelastustoimen integrointi tähän rakenteeseen mahdollistaa entistä tiiviimmän yhteistyön maakunnan organisaatioiden välillä lähipalvelujen turvaamiseksi ja kehittämiseksi.

Sopimuspalokuntien sopimusten yhdenmukaistaminen ja toimintaedellytysten turvaaminen on erittäin haastava tehtävä niin nykymallissa, mutta erityisesti laajemman järjestäjävastuun mallissa. Sopimuspalokuntien toimintaedellytykset tulee kuitenkin turvata erityisesti harvaan asuttujen alueiden asukkaiden turvallisuuden vuoksi. Etelä-Karjalassa sopimuspalokuntien toimintaedellytysten turvaaminen vaatii lähellä olevaa kehittämiskumppania. Etelä-Karjalan pelastuslaitos järjestämisvastuullisena toimijana nähdään siten tärkeänä myös sopimuspalokuntatoiminnan turvaamisen näkökulmasta.

Etelä-Karjalassa pelastustoimen hallinto tukeutuu vastuukunnan hallintoon, joten erillistä merkittävää tehostettavaa hallintoa ei ole. Myös pelastuslaitoksen omaisuus on nyt vastuukunnan budjetissa, joten omaisuuden siirtyminen vastikkeetta uudelle hallinnoijalle ei tule kysymykseen vaarantamatta vastuukunnan taloudellista asemaa. Pelastusasemaverkoston sopiminen olisi tärkeää sopia vähintään viideksi vuodeksi, koska pelastusasemaverkosto on maakunnan etäisyydet huomioiden jo nyt hyvin tiivis. Pelastuskaluston tulee jäädä 1.1.2019 alkaen sen toimijan käyttöön, jolla ne ovat edellisenä vuonnakin.

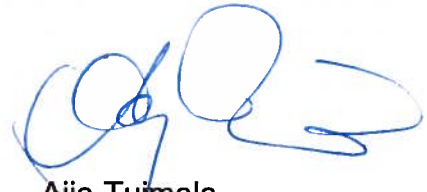
Pelastuslaitoksen rooli varautumisen koordinoijana ja kehittäjänä on jo nykyisin merkittävä, vaikka vastuuta on erikseen säädetty myös muille toimijoille kuten kunnille. Maakunnille on esitetty rooli varautumisesta häiriö- ja poikkeusoloihin ja yhteistyö pelastustoimen kanssa on näissä asioissa erittäin kriittistä. Tästäkin syystä pelastustoimen sijoittuminen maakuntiin on edelleen perusteltua.

Lisätietoja: muutosjohtaja Aija Tuimala, [aija.tuimala\(@\)ekarjala.fi](mailto:aija.tuimala(@)ekarjala.fi), p. 040 869 6494.

Etelä-Karjalan liitto

Matti Viialainen
maakuntajohtaja

Aija Tuimala
muutosjohtaja